

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. május 4.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
---

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
---

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
---

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szempontozhoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
---

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Kereszténység (Összesen 4 pont.)

- a) (niceai / niceai / nikaiai) zsinat (0,5 pont)
- b) eretnek(ek) (Elfogadható még: ariánus / ariánusok.) (0,5 pont)
- c) apostol(ok) (0,5 pont)
- d) Constantinus / (Nagy) Konstantin (0,5 pont)
- e) Sokan voltak. / A császárok saját hatalmukat erősítették általa. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- f) Az egyház egységét akarták megőrizni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

2. Hűbériség (Összesen 4 pont.)

- a) (II.) Fülöp (0,5 pont)
- b) (V.) Rajmund (0,5 pont)
- c) Vilmos (0,5 pont)
- d) 3. (0,5 pont)
- e) hamis

Mert a háború nem a Rhône és az Ebro között / nem a hűbéri esküben kijelölt területen belül folyik. / Mert csak a Rhône és az Ebro között köteles hadba vonulni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha utal a földrajzi korlátozásra.) (1 pont) (0,5 pont nem adható. Az 1 pont csak akkor adható meg, ha a vizsgázó a megfelelő választ húzta alá, és azt helyesen indokolta.)

f) Vilmos két hűbérura hadakozna egymással. / Nem világos, hogy Vilmosnak kit kellene támogatnia. / Vilmosnak az egyik hűbérbirtoka miatt Toulouse, a másik miatt pedig Languedoc grófját kellene támogatnia. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha utal Vilmos / a hűbéres kettős elkötelezettségére.) (1 pont)

3. Honfoglalás (Összesen 3 pont.)

a)

Jelenet sorszáma a képen	Forrás betűjele
1.	A
2.	D
3.	B

(Elemenként 0,5 pont.)

b) 1. (0,5 pont.)

c) Szvatopluk / A morva fejedelem már nem élt a honfoglaláskor. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

4. Francia abszolutizmus (Összesen 4 pont.)

- a) spanyol örökösödési háború (1 pont)
- b) Az államadósságot növeli az udvar költsége. / Az építkezések / a luxus / az udvar fenntartása hozzájárult a magas államadóssághoz. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- c) Csökkentse az adókat. / Adócsökkentés. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)
- d) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

5. Mohácsi csata (Összesen 4 pont.)

Név	Sorszám
a) Frangepán Kristóf horvát bán	3.
b) Habsburg Mária királyné	2.
c) Szapolyai János erdélyi vajda	5.
d) Szulejmán szultán	4.
e) Brandenburgi György örgróf és Neuhaus Ádám cseh kancellár	1.

(Elemenként 0,5 pont.)

f) 2. (0,5 pont)

g) A trónutódlás miatt. / Mert mindketten magyar királyok lettek. / Mert kettős királyválasztásra került sor. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

6. Napóleoni háborúk (Összesen 4 pont.)

a) Nagy-Britannia gyarmati érdekei nem kerültek veszélybe. / Nagy-Britannia a gyarmatbirodalmával továbbra is tudott kereskedni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

b) Mivel a briteké volt a tengeri fölény, így nem tudta őket katonai úton térdre kényszeríteni. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) 1804 (0,5 pont)

d) pápa (0,5 pont)

e) köztársaság (0,5 pont)

f) Waterloo (0,5 pont)

7. Dualizmus kori gazdaság (Összesen 4 pont.)

a) 2., 5. (Elemenként 0,5 pont.)

b) 1., 5. (Elemenként 0,5 pont.)

c) A vámmentes kereskedelem / A vámunió. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) Az áru (búza / liszt) nagyobb részét tudták eladni Ausztriában. / A magyar áruk előnyösebb helyzetbe kerültek a Monarchián kívülről behozott árukkal szemben. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

8. A fasiszta Olaszország (Összesen 4 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont)

A forrás betűjele:	A)	B)	C)
Az állítás sorszáma:	2.	4.	1.

b) A (0,5 pont)

c) (Szélsőséges) nacionalizmusra épül. / A nemzeti összetartozást hangsúlyozza. ; Elveti az osztályharcot. / A munkások és tőkésök együttműködését várja el. ; Nem jellemző rá a vallásellenesség / az egyházellenesség. ; Nem akarja felszámolni a magántulajdont. (A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármelyik kettő, bármilyen sorrendben elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.) (Elemenként 1 pont.)

9. Magyarország a második világháborúban (komplex tesztfeladat) (Összesen 8 pont.)

a) A német győzelem biztosnak tekinthető. / Csak rövid részvételre lesz szükség. / Németország gyors győzelmet fog aratni. / A katonák már hazaérnek az aratásra. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

- b)** 1. A szovjet fenyegetést megszünteti. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
 2. További revíziós eredmények érhetőek el. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
Az 1. és 2. sorszámossal jelzett válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.
- c)** Veszélybe kerülhetnek Magyarország korábbi revíziós területgyarapodásai / Magyarország elvesztheti Észak-Erdélyt és a Székelyföldet. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d)** Magyarország már bizonyította szövetségesi hűségét. / A tengelyhatalmak elismerik Magyarország szövetségesi hűségét. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- e)** Németország a második bécsi döntésnél több területet nem volt hajlandó Magyarországnak visszaadni. / Németország a második bécsi döntés után garantálta Románia határait. / Németországnak nem állt érdekében Romániát maga ellen fordítani. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- f)** Az aratás időpontja már túl közel van ahhoz, hogy a katonák hazaérjenek. / A háború a felvonulással együtt a legoptimistább forgatókönyv szerint is tovább fog tartani, mintsem hogy a katonák az aratásra hazaérjenek. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- g)** 1941. június 26. (0,5 pont)
- h)** Bárdossy László (0,5 pont)

10. Európai integráció (Összesen 4 pont.)

- a)** (0,5 pont)

1.	2.	3.
B	C	A

- b)** Európai Gazdasági Közösség / EGK / Közös Piac (0,5 pont)
- c)** tőke (0,5 pont)
- d)** B (0,5 pont)
- e)** A háború elkerülése. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- f)** (Nyugat-)Európa súlyának növelése (a világgazdaságban és világpolitikában). *vagy* A szuperhatalmak / Az Egyesült Államok / A Szovjetunió ellensúlyozása. *vagy* A kommunizmus terjedésének megállítása. / Az elvesztett gyarmati piacok pótlása. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

11. Magyarországi rendszerváltás (Összesen 3 pont.)

- a)**

1.	2.	3.
C	A	B

A helyes sorrend 0,5 pont.

- b)** tervutasítás(os rendszer) / tervgazdaság / tervgazdálkodás (0,5 pont)
- c)** (spontán) privatizáció (0,5 pont)
- d)** 2., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
- e)** infláció (0,5 pont)

12. Munkavállalás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a)** (munka)szerződés(sel)
- b)** (munka)bér(t) / alapbér(t) / fizetés(t)
- c)** munkaidő(ben)

---

d) szakszervezet

e)

A munka törvénykönyve megengedi	A munka törvénykönyve tiltja	Nem vonatkozik rá a munka törvénykönyve
4.	1., 2.	3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Angol rendiség (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az angol rendi monarchia működésének legfontosabb jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az angol rendi monarchia a 13. században alakult ki / rögzíti, hogy az angol rendiség alapját képező Magna Carta/Charta Libertatumot 1215-ben adták ki, és megállapításai Angliára vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. király, rend, parlament, törvény.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. a király tanácskozni hívta a gróft / a főurakat; a főurak a főpapokkal és a királlyal tanácskoztak; a grófnak személyesen kellett megjelenie; a király a meghívottakkal vészhelyzetet akart megvitatni), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a főrendek / főurak és főpapok a kétkamarás parlament felsőházában / a Lordok Házában vettek részt.	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. a király lovagok / városi polgárok választásának megszervezésére utasította a sheriffet; a király követeket kért a grófságból; a lovagok és a városi polgárok követeit megválasztásukkal hatalmazták fel), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a lovagok és a városi polgárok követei a kétkamarás parlament alsóházában / a közrendűek házában vettek részt.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a rendi monarchia lényege a király és a rendek közötti hatalommegosztás / együttműködés, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt nevezzük rendi dualizmusnak; a király pénz / hadsereg szűkében kénytelen volt a rendekre támaszkodni; a király így nagyobb bevételekhez jutott / hatékonyabban tudta akarátát végrehajtani; a rendek több beleszólást nyertek az ország irányításába / a helyi igazgatást önállóan intézték).	0–3
	E2 Rögzíti a királyi felségjogokat (hadsereg vezetése, külügyek irányítása, pénzverés) és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz király hatalmát korlátozó rendi jogokra vonatkozóan (pl. adót csak a rendek egyetértésével lehetett kivetni; a rendeket csak az általuk indokoltnak tartott háborúban való részvételre kötelezhette a király; a törvényeket a rendek hozzák az országgyűlésen / az uralkodó csak előterjeszti és szentesíti őket; a felségjogok és az azokat korlátozó rendi jogok együttesen alkotják a rendi dualizmust; a Magna Carta Libertatum biztosította a rendi jogokat / korlátozta az uralkodó jogait).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Az első világháború

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a hátsország élelmezési helyzetét mutatja be az első világháború idején. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az első világháború 1914–1918 között zajlott, és rögzít egy térbeli elemet (pl. a központi hatalmak és az antant között zajlott, Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt, a Monarchia a központi hatalmak tagja volt, a frontokon állóháború zajlott).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. antant / központi hatalmak, hátsország, élelmiszerjegy / jegyrendszer / sorköteleesség / munkaerőhiány, hadigazdaság.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a hadviselő felek tengeri blokáddal zárták el egymás hajóforgalmát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel akadályozták a gyarmataikkal való kereskedelmet / a világkereskedelemben való részvételt / az élelmiszerimportot; különösen a központi hatalmakat sújtotta a blokád; a központi hatalmak elvágták a nyugati antanthatalmak és Oroszország összeköttetését).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy alapvető élelmiszerekhez csak élelmiszerjegy ellenében lehetett hozzájutni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam ezzel biztosította az általános ellátást; így próbálták megakadályozni a felvásárlást / az inflációt; erre a készletek szűkössége miatt volt szükség; elsőbbséget élvezett a hadsereg ellátása; a hadsereg számára élelmiszert is rekviráltak).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti az élelmiszerhiány egy lényeges következményét (pl. éhínség, infláció, általános elégedetlenség), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka a háború elhúzódása / az állóháború / az anyagcsata volt; ez nagyobb mértékben sújtotta a központi hatalmakat, mint az antant országait; ez hozzájárult a háborúellenes tüntetésekhez / a háború végéhez / a vereséghez / a szocialista mozgalmak megerősödéséhez / a forradalmakhoz).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a mezőgazdaság termelése jelentősen csökkent, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mert a férfiak jelentős részét elvitték katonának; munkaerőhiány volt a mezőgazdaságban; az igásállatokat is elvitte a hadsereg; csökkent a műtrágya-felhasználás).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. A jobbágyszabadság kérdése a reformkori Magyarországon (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a jobbágyszabadság kérdését mutatja be a reformkori Magyarországon. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két évszámot a témához kapcsolódóan a felsoroltak közül (1830: Széchenyi Hitel című művének megjelenése / a reformkor kezdete, 1832–36: az első reformországgyűlés, 1839–40: az önkéntes örökváltság törvénybe iktatása, 1847: az Ellenzéki nyilatkozat megjelenése, 1848: a reformkor vége / az áprilisi törvények születése / a jobbágyszabadság).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, az országgyűléseket Pozsonyban tartották).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jobbágyszabadság, nemes / földbirtokos, országgyűlés, törvény.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. önkéntes örökváltság, kötelező örökváltság, robot, polgári átalakulás / polgári társadalom / érdekegyesítés / jogkiterjesztés.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a robot nem hatékony; a bérmunka hatékonyabb a robotnál; a robotoló jobbágyszabadság nem korszerű eszközöket használnak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Széchenyi Hitel című művének jelentős szerepe volt a jobbágyszabadságról szóló vita megindulásában; Széchenyi gazdasági szempontból közelítette meg a jobbágyszabadságot; a jobbágyszabadságot / a robotot a korszerű / tőkés fejlődés gátjaként jellemezte; gondolataiból a jobbágyszabadság szükségessége következett).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szerző a nemesek teljes kárpótlása mellett érvel; szerinte a kárpótlás elmaradása jogsértést / gazdasági kárt eredményez; a kötelező örökváltság maga után vonná a nemesek kárpótlásának szükségességét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kárpótlás ígérete nélkül a nemességet nem lehetett megnyerni a jobbágyszabadság ügyének; a kárpótlás tisztázatlansága miatt sok nemes ellenezte a jobbágyszabadságot; a reformellenzék a közteherviselés bevezetésével kötötte össze a kárpótlás ügyét; a jobbágyszabadság munkaerőtől / adótól fosztaná meg a birtokosokat; a szerző az idézett műben a „fontolva haladók” programját fejtette ki).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szerző szerint a nemzet megerősítéséhez fel kell szabadítani a jobbágyszabadságot; a jobbágyszabadság után az etnikailag sokszínű jobbágyszabadság egy nemzetet fog alkotni), és tesz egy érdemi megállapítást erre	0–3

	<p>vonatkozóan (pl. a jobbágyfelszabadítás a kiváltságok megszűnését / a jogegyenlőséget vonta volna maga után; a jobbágyfelszabadítás összefonódott a nemzetiségi kérdéssel; a reformellenzék az érdekegyesítést / az egy politikai nemzet létrehozását szorgalmazta).</p>	
	<p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a jobbágyok többsége zsellér volt; a jobbágyok többségének legfeljebb töredéktelek voltak; kevés volt az egész telkes jobbágy; egy jobbágytelekre átlagosan nagyjából hat jobbágycsalád jutott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a népesség növekedése a telkek aprózódását vonta maga után; a jobbágyok nehéz helyzete is sürgette a jobbágykérdés megoldását; a jobbágyfelszabadítás sokak számára nem jelentett földtulajdonhoz jutást).</p>	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	<p>E1 Rögzít egy lényeges tény a jobbágykérdés jelentőségére vonatkozóan (pl. a jobbágyság alkotta a társadalom túlnyomó többségét; a jobbágykérdés az országgyűlések visszatérő témája volt; a jobbágyfelszabadítás a reformellenzék / a liberálisok egyik fő követelése volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a jobbágyfelkeléstől való félelem is ösztönözte a kérdés megoldását; csak így valósulhatott meg a polgári átalakulás / érdekegyesítés / a rendiség felszámolása).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzíti az önkéntes örökváltság törvénybe iktatását, és megmagyarázza az önkéntes örökváltság fogalmát (a jobbágy a földbirtokossal kötött megállapodása értelmében egy bizonyos összeg fejében felszabadul a földesúri függésből), <i> vagy megállapítja, hogy nagyon kevés jobbágy tudott élni ezzel a lehetőséggel.</i></p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti, hogy megjelent a kötelező örökváltság követelése, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Kossuth Lajos népszerűsítette cikkeiben; az Ellenzéki Párt programjának egyik eleme volt; a reformellenzék állami kárpótlással együtt képzelte el; megvalósítására a forradalom / az áprilisi törvények elfogadása után került sor).</p>	0–3
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–3
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Gömbös Gyula válságkezelő politikája

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a gazdasági világválság gazdasági és társadalmi következményeit, valamint Gömbös Gyula válságkezelő politikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Gömbös Gyula miniszterelnökségének idejét: 1932–1936.	0–2
	T2 Rögzít egy térbeli elemet (pl. a válság az Egyesült Államokból indult ki, Gömbösre hatással volt az olasz fasizmus, utal a gazdasági válság és a trianoni területi veszteségek összefüggésére).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. válság, külkereskedelem, kormány, mezőgazdaság.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket: pl. választójog, antiszemitizmus, szélsőségek / szélsőjobb, földreform.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi tényt a táblázat alapján (pl. a világválság előtt az export többsége Ausztriába és Csehszlovákiába irányult; a világválság után az export többsége Németországba irányult; a világválság után jelentősen emelkedett az export Olaszországba), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a világválság után az Osztrák–Magyar Monarchia utódállamaival folyó külkereskedelem visszaesett; a válság után Gömbös sikerrel szerzett új piacokat Németországban / Olaszországban; Gömbös gazdasági érdekből még a Szovjetunióval is felvette a diplomáciai kapcsolatokat; a németekkel való kereskedelmi kapcsolatok erősödése a német befolyás erősödésével jártak; a római jegyzőkönyvek aláírása javította a kereskedelmi kapcsolatokat).	0–3
	F2 Rögzít egy tényt a grafikon alapján (pl. az 1930-as évek elején volt legnagyobb a munkanélküliség; Gömbös hatalomra jutásakor a munkanélküliség már csökkent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a világválság mélypontján került Gömbös hatalomra; a gazdasági helyzet 1934-re javult; az új piacok szerzése munkahelyeket teremtett; a kormányzati intézkedések is hozzájárultak a munkanélküliség csökkentéséhez).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Gömbös és Bethlen között ellentét feszült; Gömbös a korábbi vezető politikusokat támadta), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Gömbös fő ellenfelei a kormánypárton belül voltak / átszervezte a kormánypártot / Bethlen és társai kiléptek Gömbös új kormánypártjából; Gömbös nyitott a szélsőjobboldal felé; Gömbös a konzervatívok háttérbe szorítására törekedett; Gömbös vezéri szerepre törekedett; Horthy a konzervatívokkal való ellentéte / Gömbös hatalmi törekvései miatt a leváltását tervezte; Gömbös programja a konzervatívok ellenállása miatt nem volt sikeres).	0–3

	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az egyetemisták a zsidó hallgatók számának korlátozását követelték; a szerző kiállt a zsidó egyetemi hallgatók jelenléte mellett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a válság erősítette a magyar társadalom antiszemitizmusát; a közvélemény a zsidókat tette felelőssé a nehézségekért / munkanélküliségért; a zsidókra bűnbakként tekintettek; ez a közhangulat elősegítette a szélsőjobb térnyerését).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy – a forrásokban nem szereplő – tény a gazdasági válsággal kapcsolatban (pl. súlyos helyzetbe került a mezőgazdaság / a nehézipar; zuhant a termőföld ára; nagy volt az eladósodás; pénzügyi válság / hitelválság alakult ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csökkenteni kellett az állami kiadásokat, felerősödtek a szélsőségek, veszélyben érezte magát a középosztály; sokan erősebb állami beavatkozást / erősebb kormányzati irányítást vártak; a válság legjobban a parasztságot sújtotta).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Gömbös kormányprogramot hirdetett / kormányprogramját Nemzeti Munkatervnek hívták, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. célja az öncélú nemzetállam megteremtése volt; a szociális válság kezelésére tett javaslatokat; ígéretei ellentmondásosak voltak; minden társadalmi rétegnek ígért valamit; programját nem sikerült megvalósítania).	0–3
	E3 Rögzíti Gömbös egy konkrét intézkedését (pl. korporatív rendszert akart kiépíteni; titkos választójogot / a választójog bővítését ígérte; földreformot ígért), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. megszűntek volna a szakszervezetek / erősítette volna az állam gazdasági szerepét / olasz mintára történt volna; ígéretei nem valósultak meg; a választásokat botrányos csalások kísérték; a földosztást nem tudta megvalósítani; a parasztság helyzetét nem tudta érdemben javítani).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A Habsburg Birodalom és az Osztrák–Magyar Monarchia szövetségi politikája
 (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Habsburg Birodalom és az Osztrák–Magyar Monarchia szövetségi politikáját mutatja be 1740–1914 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges évszámot az 1815-ig terjedő időszakból (pl. az osztrák örökösödési háború kezdete: 1740; az osztrák örökösödési háború vége: 1748; a hétéves háború kezdete: 1756; a hétéves háború vége: 1763; a francia forradalmi háborúk kezdete: 1792; a francia forradalmi háborúk vége / Szent Szövetség megalakulása: 1815).	0–2
	T2 Rögzít két lényeges évszámot az 1815 utáni időszakból (pl. cári intervenció Magyarországon: 1849; a krími háború kezdete: 1853; a krími háború vége: 1856; osztrák–francia-piemonti háború: 1859; porosz–osztrák háború: 1866; három császár szövetsége: 1873; kettős szövetség: 1879; hármass szövetség: 1882).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre, és megállapításai a Habsburg Birodalomra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szövetség, háború, király, nagyhatalom.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. forradalom, dinasztia, Szent Szövetség, hármass szövetség.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az osztrák örökösödési háborúban a Habsburg Birodalom fő szövetségese Nagy-Britannia volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a britek el kívánták kerülni a Habsburg Birodalom túlzott meggyengülését; a britek az erőegyensúly megtartása érdekében támogatták a Habsburg Birodalmat; Mária Terézia a briteken kívül más nagyhatalomra nem számíthatott; a háború eredményeként megőrizte a Habsburg Birodalom egységét / a német-római császári cím a Habsburg–Lotaringiai családnál maradt / a Habsburg Birodalom elvesztette Sziléziát).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a hétéves háborúban a Habsburg Birodalom szövetségese(i) Franciaország (és Oroszország) volt(ak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a franciákkal évszázados ellentétet sikerült megszüntetni / ezt diplomáciai forradalomnak is nevezik; a francia szövetséget később házassággal pecsételték meg; a háború eredményeként Sziléziát nem sikerült visszaszerezni).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. Napóleon házasságot kötött Mária Lujza főhercegnővel; Napóleon hálás volt Károly főhercegnek a Mária Lujzával kötött házasság elősegítéséért), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a házasságot Napóleon 1809-es győzelme révén tudta kikényszeríteni; Napóleonnak a Habsburgokkal való békés viszonyát a dinasztikus házasság garantálta; a Habsburg Birodalom ezután kimaradt a	0–3

	Napóleon ellenes koalícióból / az oroszországi kudarc után mégis újra csatlakozott; a baráti viszony keretében Habsburg haderő is csatlakozott Napóleonhoz Oroszország ellenében).	
	F4 Rögzít egy lényeges tény az ábráról (pl. a Habsburg Birodalom az 1850–60-as években nemzetközileg elszigetelődött; a Habsburg Birodalom viszonya korábbi szövetségeseivel megromlott), <i> vagy </i> rögzíti legalább két nagyhatalommal fennálló viszony romlásának okát, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. egyedül kellett megküzdenie a franciákkal Itáliában / a poroszokkal a német területekért; az elszigeteltség nemzetközi kudarcokhoz vezetett; belpolitikai változásokat is eredményezett).	0–3
	F5 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. Bismarck szerint a monarchiáknak együtt kell működniük; a monarchiákat a forradalmak jobban fenyegetik, mint ők egymást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz a három császár szövetségéről (pl. az együttműködés még dinasztikus alapokon nyugodott / a Szent Szövetség hagyományait elevenítették fel; a németek célja Franciaország elszigetelése volt; a feleket összefűzte Lengyelország felosztása; Oroszország és az Osztrák–Magyar Monarchia balkáni ellentétei terhelték a szövetség belső viszonyait).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Habsburg Birodalom rendszeres résztvevője volt a franciák ellen küzdő koalícióknak, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a forradalmi eszmék terjedése fenyegette a monarchiákat; helyre kívánták állítani a Bourbonok hatalmát Franciaországban; a koalíciók sorozatos vereségeket szenvedtek; a koalíciókat Nagy-Britannia vezette; megszűnt a Német–római Császárság / létrejött az Osztrák Császárság).	0–3
	E2 Rögzíti a Szent Szövetség létrehozását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szövetség fő célja a forradalmak megakadályozása volt; a legitim monarchiák fenntartása érdekében fogtak össze; a szövetséget az isteni legitimáció is indokolta; a következő évtizedekben Európában viszonylagos stabilitást tudtak teremteni; célul tűzték ki a fennálló helyzet fenntartását is).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy 1849-ben a Habsburg Birodalom Oroszországtól kért és kapott segítséget a forradalom leveréséhez, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Szent Szövetség indokolta a segítségnyújtást; a britek is elfogadták az orosz intervenciót; jelentős tekintélyvesztést okozott a Habsburg Birodalomnak a segítségkérés; a Habsburgok önerőből nem tudták leverni a szabadságharcot).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia a Német Császársággal (és Olaszországgal) megkötötte a kettős / hármas szövetséget, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szövetséget Bismarck és Andrássy Gyula hozták tető alá; a Monarchia biztosítva érezte a helyzetét a német támogatás miatt / az orosz fenyegetéssel szemben; Bismarck Franciaországot kívánta elszigetelni; az első világháborúban ez a szövetség adta a központi hatalmak magját).	0–3

	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A liberalizmus és a marxizmus

(komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a liberalizmus és a marxizmus eszméjét veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy, a liberalizmusra vonatkozó lényeges időbeli elemet (pl. kialakulása már a 18. században elkezdődött; a 19. században terjedt el).	0–2
	T2 Rögzít egy, a marxizmusra vonatkozó lényeges időbeli elemet (pl. a marxizmus a 19. században alakult ki; a Kommunista kiáltványt 1848-ban adták ki).	0–2
	T3 Rögzíti, hogy a liberalizmus Nyugat-Európában alakult ki.	0–2
	T4 Rögzít egy, a marxizmusra vonatkozó térbeli elemet (pl. a marxizmus is Nyugat-Európában alakult ki; elsőként Oroszországban kezdték megvalósítani a marxizmus eszméit; Marx német filozófus volt / Londonban és Párizsban élt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. eszme / ideológia, felvilágosodás, forradalom, egyenlőség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. liberalizmus, marxizmus, szabad verseny, proletárdiktatúra.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a forradalmi törvényhozásnak igazságosnak kell lennie; a forradalmat a szabadság érdekében lehet csak elfogadni; a forradalomnak nem lehet célja az önkényes erőszak), valamint rögzít egy lényegi elemet a második forrás alapján (pl. a proletariátus szükségszerűen forradalmat visz véghez a burzsoáziával szemben; csak a burzsoázia legyőzése árán juthat hatalomra a proletariátus), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét eszme elfogadhatónak tartotta a forradalmi változásokat; a liberalizmus megengedhetőnek, míg a marxizmus szükségszerűnek tekintette a forradalmat).	0–4
	F2 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a közérdek nem kerekedhet felül az egyéni jogokon; a közérdek előtérbe helyezése zsarnoksághoz vezet), valamint rögzít egy lényegi elemet a második forrás alapján (pl. a munkások között kollektivizmus / közösség van; a munkások kölcsönösen segítik egymást; az egyéni	0–4

	és közösségi érdek között eltűnik az ellentét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az egyén szerepét ellentétesen ítélték meg; a liberalizmus az egyén jogait tartja előbbre valónak, míg a marxizmus a közösség elsőségét hirdeti).	
	F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. az egyéni érdek / törekvés hatalmas gazdasági teljesítményre képes; nem szükséges a fejlődéshez külső beavatkozás; a törvények gyakran akadályozzák az egyéni kezdeményezést), valamint rögzít egy lényegi elemet a második forrás alapján (pl. a burzsoáziától a proletariátus elragad minden tőkét; az állam kezében koncentrálódnak a termelési javak; a tulajdonjogba való beavatkozások erőszakos úton történnek), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a liberalizmus a magántulajdont, míg a marxizmus a közösségi tulajdont támogatja; a liberalizmus támogatja a magántulajdont, míg a marxizmus a bajok forrásának tartja; a liberalizmus a korlátozásoktól mentes gazdaságot /szabad versenyt támogatja, a marxizmus szükségszerűnek tartja az állami szabályozást).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a liberalizmus eszméi a felvilágosodásból erednek, míg a marxizmus az ipari forradalom ellentmondásai miatt alakult ki, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a marxizmus időben késve követte a liberalizmust; a felvilágosodás alapvető értékeit – pl. egyenlőség – mindkét eszme elfogadta).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a liberalizmus fő célja az állampolgári jogegyenlőség / egyenjogúság megteremtése volt, valamint rögzíti, hogy a marxizmus fő célja a társadalmi / vagyoni egyenlőség elérése volt, és összehasonlító megállapítást tesz (pl. a marxizmus, szemben a liberalizmussal, a teljes egyenlőség érdekében a szabadságjogokat is korlátozhatónak tekinti; a liberalizmus minden ember szabadságát hirdeti, míg a marxizmus egyes társadalmi csoportok jogait korlátozni kívánja az egyenlőség érdekében; míg a liberalizmus a rendi kiváltságokkal szemben fogalmazta meg az egyenlőség célját, addig a marxizmus a tőkés nagypolgársággal szemben).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy a liberalizmus alkotmányos államberendezkedést kívánt megvalósítani, valamint rögzíti, hogy a marxizmus diktatórikus (proletárdiktatúra) államberendezkedést tartott szükségesnek, és összehasonlító megállapítást tesz (pl. a politikai berendezkedésről vallott felfogásuk összeegyeztethetetlen volt; csak a marxizmustól különvált szociáldemokrácia tudta elfogadni az alkotmányos rendszert; a liberalizmus nemzetállami kereteket szorgalmazott, a marxizmus nemzetek feletti összefogást hirdetett).	0–4

	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1.

[http://romaikor.hu/ki_kicsoda_a_romai_tortenelemben/dominatus_csaszarai_\(284%E2%80%93395\)/constantinus_\(c_flavius_valerius_constantinus\)_407%E2%80%93411/nagy_konstantin_az_első_kereszteny_uralkodo/kereszteny_uralkodo_es_a_vilag_ura_\(324_337\)/cikk/a_niceai_zsinat](http://romaikor.hu/ki_kicsoda_a_romai_tortenelemben/dominatus_csaszarai_(284%E2%80%93395)/constantinus_(c_flavius_valerius_constantinus)_407%E2%80%93411/nagy_konstantin_az_első_kereszteny_uralkodo/kereszteny_uralkodo_es_a_vilag_ura_(324_337)/cikk/a_niceai_zsinat)

<https://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/S%E1ry%20P%E11.pdf>

Mt, 10,1 <https://szentiras.hu/SZIT>

2. Sz. Jónás Ilona (szerk.): Európa és a Közel-Kelet IV–XV. század. Budapest, Tankönyvkiadó, 1981

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/99/Chronicon_Pictum_P021_A_magyarok_bej%C3%B6vetele.JPG/350px-Chronicon_Pictum_P021_A_magyarok_bej%C3%B6vetele.JPG

Képes krónika (Geréb László fordítása)

http://mek.oszk.hu/10600/10642/10642.htm?hc_location=ufi

Anonymus: Gesta hungarorum, (Pais Dezső fordítása) <https://mek.oszk.hu/02200/02245/02245.htm#15>

Langó Péter: Morva Fejedelemség <http://arpad.btk.mta.hu/aktualis/14-magyar-ostorteneti-temacsoport/261-morva-fejedelemség.html>

4. https://cdn.futura-sciences.com/buildsv6/images/mediumoriginal/6/5/4/65431d8409_50155555_deficit-etat-ancien-regime.jpg

<https://histoire-image.org/sites/default/manufacture-gobelinsf.jpg>

5. <https://mek.oszk.hu/05800/05872/html/index.htm>

6. James Gillray karikatúrája (1805) <http://www.tcj.com/wp-content/uploads/2015/06/N-1A.jpg>

Piercy Roberts karikatúrája (1803) – British Museum:

https://www.britishmuseum.org/collection/object/P_1868-0808-7218

George Cruikshank karikatúrája (1814) – British Museum:

https://www.britishmuseum.org/collection/object/P_1865-1111-22997.

7. Magyarország története 7/1. Bp. 1978. Főszerk.: Pach Zsigmond Pál. (A fejezet szerzője Vörös Antal.)

8. Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti. Róma, 1929–1937.

https://www.treccani.it/enciclopedia/fascismo_%28Enciclopedia-Italiana%29/

9. A vezérkari főnök emlékirata, 1941. június 14. In: Diplomáciai Iratok Magyarország Külpolitikájához. S.a.r. Juhász Gyula. Budapest, 1982. 839. szám. 1176–1179.

Részlet a minisztertanácsi jegyzőkönyvből, 1941. június 14. In: Diplomáciai Iratok Magyarország

Külpolitikájához. S.a.r. Juhász Gyula. Budapest, 1982. 840. szám. 1180–1182.

10. https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/history-and-purpose-euro_hu

http://publications.europa.eu/resource/cellar/d3283d93-8b4a-4846-ad1f-d4ad219ccf86.0019.02/DOC_1

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0023>

Robert Schuman nyilatkozata, 1950. május 9. https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_hu

11. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evesi_qsf001.html

12. 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200001.tv>

13. Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Szerk. Sz. Jónás Ilona. <https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/kozepkori-egyetemes/ch03s13.html>

14. <http://ujkor.hu/content/nagy-haboru-kovetkezmenyei-tanulmanyok-az-első-vilaghaboru-utani-magyarorszagrol>

15. Széchenyi István: Hitel. Bp. 2002. <https://mek.oszk.hu/06100/06132/html/index.htm>

Wilhelm Richter: Barangolások Magyarországon és annak lakói közt. Fordította: Óvári Csaba. Máriabesnyő, 2019. Gróf Dessenffy Aurél összes művei. Sajtó alá rendezte Ferenczy József. Budapest, 1887. 33., Dessenffy, 1842.

https://majt.elte.hu/media/4e/c4/dfaf0b731a95bfa6a965d6dd657f11ecbd273f8bcb787d4e2dedbf67c00/MAJT-digi-dessenffy_osszes_02_publicistai_dolgozatok.pdf

Vörös Károly: A parasztság útja a polgári forradalomhoz.

Történelmi Szemle 1973/1–2. https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1973_1-2/voros.pdf

16. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyarorszag_tortenete/ch03.html

<https://epa.oszk.hu/00000/00017/00001/0104.html>

Politika és társadalom, hadtörténet, jogalkotás (főszerk: Kollega Tarsoly István)

<https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/17.html>

https://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/09/08/antiszemita_szocialis_torvenyhozas_politikai_gondolkodas_a_horthy-korszakban

17. https://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/az_ellenfel_tisztelete_napoleon_levele_az_mnl_oroszagos_leveltaraban

Magyar Nemzeti Levéltár, Száray Miklós: Történelem 11. A hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára. 24.

18. Sur le sens du mot révolutionnaire, Condorcet, 1804. XVIII. 22–23. Idézi: Ludassy Mária: A forradalom szó

kétfajta fogalmáról, 2008. in: Magyar Tudomány 2008/8. <http://www.matud.iif.hu/08aug/01.html> Opinion sur

les émigrants. Condorcet, 1804, XVII. 29. Idézi: Ludassy Mária: A forradalom szó kétfajta fogalmáról, 2008.

<http://www.matud.iif.hu/08aug/01.html> Adam Smith: A nemzetek gazdasága – részlet (1776) Száray Miklós:

Történelem 10. A hat- és nyolcosztályos gimnáziumok számára. Kommunista kiáltvány

<https://www.marxists.org/magyar/archive/marx/1848/communist-manifesto/index.htm>

Kuczik, István: A társadalom objektív tényezőinek szerepe a kommunista erkölcs kialakulásában és általánossá

válásában. In: Acta Universitatis Szegediensis: sectio philosophica, (4) (1962) [http://acta.bibl.u-](http://acta.bibl.u-szeged.hu/2450/1/philosophica_004_041-054.pdf)

[szeged.hu/2450/1/philosophica_004_041-054.pdf](http://acta.bibl.u-szeged.hu/2450/1/philosophica_004_041-054.pdf)